

Nơi làm việc báo chí hiện đại: nơi chuyên môn của con người và sự hỗ trợ của AI gặp nhau để làm sáng tỏ những vấn đề phức tạp"

Bởi Frank , 7 Tháng 8 2026

Nghệ Thuật Trò Chuyện Với AI: Cách Prompt Engineering Giúp Báo Chí Độc Lập Trở Nên Khả Thi

Nơi làm việc báo chí hiện đại: nơi chuyên môn của con người và sự hỗ trợ của AI gặp nhau để làm sáng tỏ những vấn đề phức tạp"

Bởi Frank Dumon

Kể từ khi De Jakobijn ra mắt vào tháng 3 năm 2026, tôi thường xuyên nhận được cùng một câu hỏi: "Làm thế nào ông có thể diễn đạt những vấn đề địa chính trị và xã hội phức tạp một cách rõ ràng và đơn giản như vậy? Ông lấy thời gian ở đâu để phân tích tất cả những nguồn đó?" Hôm nay tôi sẽ đưa cho quý vị một câu trả lời trung thực. Một câu trả lời có lẽ gây ngạc nhiên, nhưng hoàn toàn phù hợp với tầm nhìn của trang web này: Tiến Bộ thông qua Tình Đoàn Kết và Việc Chia Sẻ Tri Thức. Câu trả lời trung thực là thế này: nếu không có trí tuệ nhân tạo, De Jakobijn sẽ không tồn tại.

Tôi không thể nào xử lý lượng dữ liệu, nguồn tài liệu, tài liệu nghị viện, bài viết học thuật và bài báo cần thiết để thực hiện những phân tích mà quý vị đọc ở đây. Tôi không thể nào tìm kiếm bằng nhiều ngôn ngữ, thiết lập mối liên hệ giữa những sự kiện dường như không liên quan, và chuyển hóa những hiểu biết phức tạp đó thành những bài viết rõ ràng, dễ tiếp cận – và tất cả điều đó với nhịp độ vẫn giữ được tính thời sự trong một thế giới thay đổi nhanh chóng.

Nhưng hãy để tôi làm rõ ngay một điều: AI không phải là sự thay thế cho tư duy của con người. Nó là một sự tăng cường. Nó là chiếc kính viễn vọng giúp tôi nhìn xa hơn, chiếc máy tính giúp tôi tính toán nhanh hơn, thư viện luôn mở cửa. Những lựa chọn, cái nhìn phê phán, những cân nhắc đạo đức, trách nhiệm đối với những gì được viết ra – tất cả những điều đó vẫn hoàn toàn thuộc về tôi.

Hôm nay tôi muốn không chỉ kể cho quý vị *rằng* tôi sử dụng AI, mà còn *như thế nào*. Bởi vì chia sẻ tri thức cũng có nghĩa là chia sẻ những công cụ làm cho tri thức đó trở nên khả thi. Và nếu quý vị học cách tự mình trò chuyện hiệu quả với AI, quý vị sẽ không phụ thuộc vào tôi hay các nhà báo khác – quý vị trở thành nhà nghiên cứu của chính mình.

Prompt Engineering Là Gì?

Prompt engineering là nghệ thuật xây dựng các đầu vào (mà chúng ta gọi là 'prompt') dẫn dắt các hệ thống AI đến đầu ra mong muốn. Nói đơn giản: đó là cách quý vị nói chuyện với một AI để có được chính xác những gì quý vị cần. Một prompt có thể dao động từ một câu hỏi đơn giản ("Thủ đô của Pháp là gì?") đến một chỉ dẫn phức tạp ("Hãy phân tích ba tài liệu nghị viện này, xác định những mâu thuẫn, và viết một bản tóm tắt 500 từ dành cho công chúng đại chúng").

Tạo ra những prompt hiệu quả vừa là một nghệ thuật vừa là một khoa học. Nó bắt đầu bằng một hình ảnh rõ ràng về kết quả mong muốn và một hiểu biết thấu đáo về các khả năng (và hạn chế) của AI. Một prompt hiệu quả thì rõ ràng, súc tích và cụ thể, đồng thời tránh những sự mơ hồ có thể đánh lừa AI. Nhưng prompt engineering còn hơn cả kỹ thuật. Nó là một hình thức tư duy. Nó buộc quý vị phải diễn đạt chính xác những gì quý vị muốn, bối cảnh nào là phù hợp, và mức độ chi tiết nào quý vị mong đợi. Nghịch lý thay, đó là một bài luyện tập về sự minh bạch của con người.

Tại Sao AI Là Một Bước Ngoặt Đối Với Báo Chí Độc Lập

Hãy để tôi đưa quý vị vào hậu trường của cách một bài viết như ["Vụ Đánh Cắp Thẩm Lặng Của Khoản Phí Chăm Sóc Vùng Flemish"](#) ra đời – bài viết mà chúng tôi đã cùng nhau thực hiện theo yêu cầu của Linda từ Valencia.

Bước 1: Câu hỏi của độc giả

Linda gửi cho tôi một tin nhắn về sự bức xúc của bà đối với khoản phí chăm sóc vùng Flemish mà bà phải tiếp tục trả trong khi sống ở Tây Ban Nha. Câu chuyện của bà mang tính cá nhân, cảm xúc, và chứa đựng những chi tiết cụ thể (tai nạn xe tay ga của chồng bà, việc chăm sóc miễn phí ở Tây Ban Nha, chi phí đậu xe ở Bỉ).

Bước 2: Nghiên cứu nguồn

Đây là lúc AI vào cuộc. Tôi yêu cầu AI tìm kiếm:

- Các tài liệu chính thức của vùng Flemish về phí chăm sóc dành cho người sống ở nước ngoài
- Các câu hỏi nghị viện về chủ đề này
- Quy định châu Âu (mẫu S1)
- Các hướng dẫn thực tế cho người di cư ở Tây Ban Nha
- Các bài báo gần đây về tiền phạt do không thanh toán

Trong vòng vài phút, AI đã tìm thấy hơn 35 nguồn liên quan, bao gồm các liên kết đến các trang web chính thức của chính quyền vùng Flemish, Nghị viện vùng Flemish, Ủy ban Châu Âu, và các tổ chức chuyên môn dành cho người di cư. Nếu không có AI, tôi đã phải tìm kiếm suốt nhiều ngày, tải xuống tài liệu, và lọc thủ công những gì liên quan. Giờ đây tôi có thể tập trung vào điều thực sự quan trọng: phân tích, diễn giải, và viết.

Bước 3: Phân tích và xác minh

AI không chỉ giúp tôi tìm kiếm, mà còn giúp xác minh. Ví dụ, tôi phát hiện ra rằng trong phiên bản đầu tiên tôi đã viết rằng phí chăm sóc "cao hơn hẳn 100 euro", nhưng AI đã chỉ cho tôi nguồn chính thức ghi chính xác 100 euro cho năm 2026. Tôi cũng đã nêu một thời hiệu sai (ba năm), nhưng AI cho tôi thấy rằng thời hiệu để chính quyền đòi phí thậm chí là 30 năm, và cách đúng đắn là yêu cầu hủy đăng ký dựa trên bằng chứng về nơi cư trú. Đây không phải là những chi tiết nhỏ. Đây là sự khác biệt giữa báo chí chính xác và báo chí nghe có vẻ hay nhưng sai về mặt sự thật.

Bước 4: Viết

Đây là nơi con người và AI cộng tác. Tôi xây dựng thông điệp cốt lõi, giọng điệu, cấu trúc. AI giúp tôi về cách diễn đạt, gợi ý các câu, kiểm tra ngữ pháp, và đảm bảo văn bản trôi chảy. Nhưng mỗi câu, mỗi lựa chọn, mỗi cân nhắc đạo đức đều là của tôi.

Bước 5: Dịch thuật

Khi tôi yêu cầu AI dịch bài viết sang tiếng Anh, tiếng Pháp và tiếng Việt cho trang web của mình, AI đã làm điều đó trong vài phút – giữ nguyên toàn bộ định dạng HTML, cách trình bày, đường dẫn hình ảnh, và các liên kết. Nếu không có AI, tôi đã phải thuê ba dịch giả chuyên nghiệp, tốn hàng ngàn euro và mất nhiều tuần. Đây là sức mạnh của AI đối với báo chí độc lập: nó dân chủ hóa việc tiếp cận thông tin và

giúp có thể tạo ra, với nguồn lực hạn chế, những công việc mà trước đây chỉ các tòa soạn lớn mới có thể sản xuất.

10 Mẹo Thực Tế Để Có Những Prompt Hiệu Quả

Bây giờ quý vị đã hiểu tại sao AI lại quý giá đến vậy, tôi muốn dạy quý vị cách tự mình làm việc với nó. Dưới đây là 10 mẹo thực tế mà chính tôi sử dụng hằng ngày, được mở rộng bằng các ví dụ từ thực tiễn của riêng tôi.

1. Hiểu mô hình AI - Biết nó có thể và không thể làm gì

Không phải tất cả các hệ thống AI đều giống nhau. GPT-3.5 (phiên bản miễn phí của ChatGPT) có giới hạn kiến thức đến tháng 4 năm 2023 và không thể duyệt internet. GPT-4 và các phiên bản mới hơn có thể truy vấn thông tin cập nhật. Claude (của Anthropic) nổi tiếng với cửa sổ ngữ cảnh dài và độ chính xác. Gemini (của Google) mạnh trong việc xử lý lượng dữ liệu lớn.

Điều này có nghĩa gì với quý vị: Nếu quý vị muốn phân tích các sự kiện sau tháng 4 năm 2023, quý vị phải sử dụng một mô hình có thể duyệt web hoặc có dữ liệu mới hơn. Nếu quý vị muốn tóm tắt một tài liệu dài, hãy chọn một mô hình có cửa sổ ngữ cảnh lớn.

Thực tiễn của tôi: Tôi sử dụng Qwen (của Alibaba) vì nó xuất sắc bằng tiếng Hà Lan, có thể xử lý các ngữ cảnh dài, và giỏi trong việc xử lý các chỉ dẫn phức tạp. Đối với những câu hỏi nhanh, đôi khi tôi dùng ChatGPT; đối với những phân tích sâu, tôi gắn bó với Qwen.

2. Bắt đầu bằng một mục tiêu rõ ràng

Trước khi yêu cầu AI bất cứ điều gì, hãy tự hỏi: **Tôi muốn chính xác kết quả gì?**

Tệ: "Kể cho tôi điều gì đó về phí chăm sóc vùng Flemish."

Tốt: "Hãy viết một bài 3.000 từ dành cho công chúng đại chúng về lý do tại sao những người Bỉ di cư ở Tây Ban Nha phải trả phí chăm sóc vùng Flemish một cách bất công, bao gồm các bước thực tế để giải quyết vấn đề này và một danh sách các nguồn chính thức."

Sự khác biệt là rất lớn. Prompt đầu tiên cho quý vị một bản tóm tắt kiểu Wikipedia. Prompt thứ hai cho quý vị một bài viết hoàn chỉnh, hữu ích.

Thực tiễn của tôi: Trước khi viết một prompt, tôi ghi lại trong một câu những gì tôi muốn đạt được. "Tôi muốn giúp Linda từ Valencia hiểu tại sao bà phải trả khoản phí

đó và làm thế nào bà có thể chấm dứt nó." Đó trở thành kim chỉ nam của tôi.

3. Hãy cụ thể

Những chỉ dẫn mơ hồ dẫn đến những kết quả khó lường. AI không thể đọc suy nghĩ của quý vị.

Tệ: "Viết điều gì đó về Tây Ban Nha."

Tốt: "Hãy mô tả hệ thống chăm sóc y tế công của Tây Ban Nha dành cho người nghỉ hưu, bao gồm chi phí, chất lượng chăm sóc, và những trải nghiệm thực tế của người Bỉ di cư. Sử dụng giọng điệu ấm áp, cá nhân và đưa ra những ví dụ cụ thể."

Quý vị càng cụ thể, kết quả càng tốt. Hãy nghĩ về AI như một thực tập sinh rất thông minh, có thể làm mọi thứ quý vị yêu cầu, nhưng không biết gì về tình huống cụ thể của quý vị trừ khi quý vị nói cho nó biết.

Thực tiễn của tôi: Khi tôi yêu cầu một bài viết, tôi luôn chỉ định:

- Độ dài (ví dụ "3.000 từ") Cuốn sách đang dàn trang của tôi "Cái Giá Của Ảo Vọng - Cự Bình Mỹ đối đầu Những Người Sống Sót Việt Nam" hiện đã đạt 80.000 từ. Nó được chia thành 34 bài. Bộ nhớ đệm của một AI là có giới hạn, nếu không thì các bản dịch sang tiếng Anh, tiếng Pháp và tiếng Việt đã không thể thực hiện được.

- Đối tượng độc giả ("công chúng đại chúng, 55+")

- Giọng điệu ("trí thức nhưng dễ tiếp cận, với sự dẫn thân xã hội")

- Cấu trúc ("với các tiêu đề phụ, phần mở đầu mang tính cá nhân, và một kết luận rõ ràng")

4. Cung cấp toàn bộ bối cảnh cần thiết

AI không biết tình huống của quý vị. Quý vị phải cho nó thấy bức tranh tổng thể.

Tệ: "Phân tích bài viết này."

Tốt: "Tôi là một nhà báo độc lập viết cho www.jakobijn.be, một trang web tập trung vào các phân tích phê phán về các vấn đề địa chính trị và xã hội. Độc giả của tôi chủ yếu là những người trên 55 tuổi, hoài nghi đối với truyền thông dòng chính. Hãy phân tích bài viết này và xác định ba lập luận mạnh nhất và hai điểm yếu." Nếu không có bối cảnh đó, AI sẽ đưa ra một phân tích chung chung. Với bối cảnh đó, quý vị nhận được một phân tích phù hợp với nhu cầu cụ thể của mình.

Thực tiễn của tôi: Vào đầu mỗi cuộc trò chuyện mới, tôi cung cấp cho AI một "nhân vật" – một mô tả về tôi là ai, tôi làm gì, và độc giả của tôi là ai. Điều đó đảm bảo rằng tất cả các câu trả lời trong cuộc trò chuyện đó phù hợp với bối cảnh của tôi.

5. Chia nhỏ những câu hỏi phức tạp

Đặt một câu hỏi khó trong một lần thường dẫn đến những câu trả lời rối rắm. Hãy chia nó thành những bước nhỏ hơn, từng bước một.

Tệ: "Hãy viết một bài viết đầy đủ về sự sụp đổ của đế quốc Mỹ, bao gồm bối cảnh lịch sử, phân tích kinh tế, tình hình quân sự, và hậu quả đối với châu Âu, kèm theo nguồn."

Tốt: "Hãy làm điều này từng bước một. Trước tiên: cho tôi một cái nhìn tổng quan về các chỉ số kinh tế cho thấy sự suy yếu của Hoa Kỳ. Sau đó: phân tích các năng lực và hạn chế quân sự. Tiếp theo: điều này có ý nghĩa gì đối với châu Âu? Và cuối cùng: dựa trên tất cả những thông tin này, hãy viết một bài 3.000 từ." Bằng cách chia nhỏ câu hỏi, ở mỗi bước quý vị có cơ hội điều chỉnh, làm rõ, và đi sâu hơn.

Thực tiễn của tôi: Với những chủ đề phức tạp, tôi luôn làm việc theo các giai đoạn:

1. Nghiên cứu nguồn
2. Phân tích và xác minh
3. Cấu trúc và xây dựng
4. Viết
5. Biên tập và tinh chỉnh

Mỗi giai đoạn là một prompt riêng biệt, và tôi kiểm tra kết quả trước khi chuyển sang giai đoạn tiếp theo.

6. Diễn đạt lại các prompt của quý vị

Quý vị không nhận được câu trả lời mình muốn? Vậy thì hãy thay đổi cách diễn đạt hoặc góc nhìn của quý vị. Một điều chỉnh nhỏ có thể tạo ra sự khác biệt lớn.

Ví dụ: Tôi yêu cầu AI "một phân tích phê phán về chính sách của NATO". Kết quả quá hàn lâm và khô khan. Tôi diễn đạt lại: "Hãy viết như thể bạn là một nhà báo đầy nhiệt huyết muốn cảnh báo độc giả của mình về những nguy hiểm của chính sách NATO hiện tại, với những ví dụ cụ thể về cách điều này làm suy yếu an ninh châu Âu." Kết quả mạnh mẽ hơn nhiều.

Thực tiễn của tôi: Nếu một prompt không hoạt động, tôi thử:

- Một góc nhìn khác ("Hãy viết như thể bạn...")
- Một giọng điệu khác ("Sử dụng giọng điệu ấm áp hơn, cá nhân hơn")
- Một cấu trúc khác ("Sử dụng nhiều tiêu đề phụ hơn và các đoạn văn ngắn hơn")
- Một cách tiếp cận khác ("Tập trung vào tác động đối với con người thay vì phân tích trừu tượng")

7. Sử dụng các chỉ dẫn hoặc ví dụ

Hãy cho AI một ví dụ về những gì quý vị muốn, hoặc một chỉ dẫn rõ ràng về phong cách.

Ví dụ: "Hãy viết một phần mở đầu theo phong cách của ví dụ này: [dán vào đây một phần mở đầu mà quý vị thích]." Hoặc: "Hãy bắt đầu mỗi đoạn văn bằng một câu ngắn, mạnh mẽ tóm lược cốt lõi của đoạn đó."

Thực tiễn của tôi: Tôi thường cung cấp cho AI các ví dụ về phong cách viết của riêng mình bằng cách dán các bài viết trước đó và nói: "Hãy viết theo cùng phong cách như những ví dụ này." AI nhanh chóng học được sở thích của quý vị.

8. Hãy nghĩ đến đạo đức

Tránh những prompt có thể dẫn đến nội dung gây hại, thiên vị hoặc nhạy cảm. Các hệ thống AI có các bộ lọc an toàn tích hợp sẵn, nhưng trách nhiệm làm việc một cách có đạo đức thuộc về quý vị.

Điều này có nghĩa là:

- Đừng yêu cầu AI tạo ra nội dung mang tính thù hận
- Đừng sử dụng AI để thu thập thông tin cá nhân về các cá nhân mà không có sự đồng ý
- Hãy minh bạch về việc sử dụng AI (như tôi đang làm bây giờ)
- Luôn kiểm tra sự thật – AI có thể ảo giác (trình bày thông tin sai sự thật như thể nó đúng)

Thực tiễn của tôi: Tôi không bao giờ sử dụng AI để xâm phạm quyền riêng tư của ai đó, không bao giờ để phát tán thông tin sai lệch, và tôi kiểm tra mọi khẳng định quan trọng dựa trên các nguồn sơ cấp. AI là trợ lý của tôi, không phải chân lý của tôi.

9. Thử nghiệm và thực nghiệm

Hãy thử các prompt khác nhau và sử dụng phản hồi của AI để tinh chỉnh các prompt của quý vị. Prompt engineering là một quá trình lặp đi lặp lại.

Thực tiễn của tôi: Thường tôi bắt đầu bằng một câu hỏi rộng ("Hãy kể cho tôi mọi thứ về X"), và dựa trên câu trả lời, tôi tinh chỉnh câu hỏi của mình ("Bây giờ hãy tập trung vào khía cạnh Y, và cho tôi ba ví dụ cụ thể"). Như vậy, từng bước một, tôi xây dựng một sự hiểu biết sâu sắc.

10. Hãy thận trọng khi xử lý đầu vào không đáng tin cậy từ người dùng

Nếu quý vị sử dụng AI để xử lý dữ liệu từ người dùng (ví dụ các phản hồi trên trang web của quý vị), hãy thận trọng với những gì quý vị đưa vào prompt. Thông tin cá nhân, dữ liệu nhạy cảm, hoặc các nguồn không đáng tin cậy có thể dẫn đến những kết quả không mong muốn.

Thực tiễn của tôi: Khi tôi phân tích các phản hồi của độc giả (như câu hỏi của Linda), trước tiên tôi loại bỏ thông tin cá nhân và tập trung vào cốt lõi của câu hỏi. Tôi không bao giờ chia sẻ tên đầy đủ, địa chỉ, hoặc các dữ liệu nhận dạng khác của ai đó với AI trừ khi người đó đã explicitly cho phép.

Chiều Kích Đạo Đức: AI Như Một Công Cụ San Bằng, Không Phải Sự Thay Thế

Bây giờ quý vị đã biết kỹ thuật, tôi muốn nói về triết lý. Bởi vì prompt engineering không chỉ là một kỹ năng – nó là một thái độ đối với tri thức và quyền lực. Tầm nhìn của De Jakobijn rất rõ ràng: tri thức và thông tin phải miễn phí và có thể tiếp cận đối với tất cả mọi người trên toàn thế giới. Công nghệ (mã nguồn mở), tri thức (được chia sẻ) và tình đoàn kết (quốc tế) là chìa khóa cho một xã hội xứng đáng. AI hoàn toàn phù hợp với tầm nhìn đó, nhưng chỉ khi chúng ta sử dụng nó một cách đúng đắn.

AI như một công cụ san bằng: Trước đây, chỉ các công ty truyền thông lớn mới có phương tiện để tiến hành nghiên cứu sâu, xác minh nguồn, và sản xuất các phân tích phức tạp. Ngày nay, một nhà báo độc lập với một chiếc máy tính xách tay và một gói đăng ký AI có thể tạo ra công việc mà trước đây đòi hỏi cả một tòa soạn. Đó là dân chủ hóa. Đó là tiến bộ.

AI như một mối đe dọa: Nhưng nếu chúng ta sử dụng AI để sản xuất nội dung mà không có sự kiểm soát của con người, không có những cân nhắc đạo đức, không có sự minh bạch, thì nó trở thành một công cụ thao túng thay vì khai sáng. Khi đó nó thay thế nhà báo thay vì tăng cường cho nhà báo.

Sự khác biệt nằm ở cách chúng ta sử dụng nó. Và điều đó đưa tôi đến lời hứa cá nhân của tôi với quý vị:

- Tôi minh bạch về việc sử dụng AI của mình. Giờ đây quý vị biết rằng tôi sử dụng nó, tôi sử dụng nó như thế nào, và tại sao.
- Tôi luôn kiểm tra sự thật. Mọi khẳng định quan trọng trong các bài viết của tôi đều được xác minh dựa trên các nguồn sơ cấp, mà tôi nêu ở cuối mỗi bài viết.
- Trách nhiệm vẫn thuộc về tôi. Nếu có một sai sót trong bài viết của tôi, đó là lỗi của tôi, không phải lỗi của AI. Nếu có một bước đi sai lầm về đạo đức, đó là trách nhiệm của tôi.
- Tôi chia sẻ tri thức. Bằng cách dạy quý vị hôm nay cách prompt engineering hoạt động, tôi trao cho quý vị những công cụ để tự mình tư duy phê phán, tự mình

nghiên cứu, và tự mình tìm ra chân lý của riêng mình.

Cơ Sở Hạ Tầng Vô Hình: Những Gì Thực Sự Cần Thiết

Bây giờ quý vị đã biết tôi sử dụng AI như thế nào, tôi cũng muốn trung thực về phần còn lại của bức tranh. Bởi vì AI rất mạnh mẽ, nhưng nó chỉ là một phần của một hệ sinh thái lớn hơn nhiều. Nếu không có cơ sở hạ tầng phù hợp, các công cụ phù hợp, và quan trọng nhất: nếu không có sự dẫn thân đúng đắn của con người, không một hệ thống AI nào có thể giúp tôi làm những gì tôi làm. Hãy để tôi đưa quý vị vào hậu trường của những gì thực sự cần thiết để quản lý một trang web như jakobijn.be, xuất bản hàng trăm bài viết, và đồng thời làm việc cho một cuốn sách.

Nền Tảng Kỹ Thuật

1. Một quản trị viên web chuyên trách

Drupal là một phần mềm luôn được cập nhật. Các bản cập nhật bảo mật được phát hành hàng tháng, các module mới được phát triển, và vào tháng 12 năm 2026, Drupal 12 sẽ được phát hành, một bản nâng cấp lớn sẽ ảnh hưởng đến toàn bộ trang web của tôi. Một quản trị viên web chuyên trách liên tục cập nhật các module và phiên bản lỗi, tạo bản sao lưu và giải quyết các vấn đề trước khi chúng hiển thị cho bạn với tư cách là người đọc là điều cần thiết. Nếu không có điều này, trang web của tôi sẽ trở nên lỗi thời, không an toàn và không thể truy cập được trong vòng vài tháng. Một môi trường Drupal 11 với các module lỗi thời/không được sử dụng và một giao diện lỗi thời là một quả bom hẹn giờ về mặt bảo mật và hiệu suất.

2. Chuyên môn Drupal với Claro và Olivero

Trang web của tôi chạy trên Drupal, một hệ thống quản lý nội dung mã nguồn mở mạnh mẽ. Nhưng Drupal không phải là một giải pháp có sẵn – nó đòi hỏi kiến thức sâu về giao diện quản trị (Claro) và chủ đề frontend (Olivero). Mỗi lần tôi xuất bản

một bài viết, tôi phải định dạng HTML cho đúng, tối ưu hóa hình ảnh, quản lý các phiên bản đa ngôn ngữ, và đảm bảo mọi thứ trông chuyên nghiệp trên mọi thiết bị. Đó không phải là công việc mà AI làm cho tôi – đó là tay nghề mà chính tôi phải nắm vững.

3. Các công cụ mã nguồn mở trong môi trường Linux Mint

Tôi làm việc hoàn toàn bằng phần mềm mã nguồn mở trong môi trường Linux Mint.

Điều đó có nghĩa là:

- Xử lý văn bản và quản lý tài liệu để viết và sắp xếp các bài viết và các chương của cuốn sách
- Các công cụ đa phương tiện để chỉnh sửa hình ảnh và tối ưu hóa video
- Các trình chỉnh sửa HTML để định dạng nội dung
- Tải xuống video và phần mềm chép lời để phân tích các cuộc phỏng vấn và bài phát biểu

Mỗi công cụ trong số này tôi đều phải làm chủ. Mỗi công cụ đòi hỏi thời gian để học, cấu hình, và tích hợp vào quy trình làm việc của tôi. Mã nguồn mở có nghĩa là miễn phí, nhưng không có nghĩa là dễ dàng.

4. Kết nối cáp quang tốc độ cao (500 Mbps)

Khi tôi sử dụng AI để tìm nguồn, khi tôi tải xuống video để phân tích, khi tôi tải lên các tệp lớn lên trang web của mình – tôi cần một kết nối internet siêu nhanh. Một kết nối chậm sẽ làm giảm năng suất của tôi 80%. Đây không phải là xa xỉ, đây là cơ sở hạ tầng.

5. Phần cứng mạnh mẽ (đầu tư: 10.000 euro)

Tôi làm việc với hai máy tính để bàn siêu nhanh và một máy tính xách tay siêu nhanh. Tại sao? Bởi vì các mô hình AI chạy cục bộ, bởi vì việc chép lời video đòi hỏi sức mạnh tính toán, bởi vì làm việc đồng thời trên nhiều dự án (trang web, sách, nghiên cứu) đòi hỏi sức mạnh bộ xử lý và bộ nhớ. Đây không phải là thiết bị giải trí – đây là cơ sở hạ tầng chuyên nghiệp đòi hỏi một khoản đầu tư nghiêm túc.

Các Yếu Tố Con Người

6. Thành thạo bốn ngôn ngữ hoàn hảo

Các bài viết của tôi xuất hiện bằng tiếng Hà Lan, tiếng Anh, tiếng Pháp và tiếng Việt. Điều đó có nghĩa là tôi không chỉ phải hiểu AI, mà còn phải làm chủ sắc thái của bốn ngôn ngữ (tiếng Hà Lan, tiếng Anh, tiếng Pháp, tiếng Na Uy). Tôi phải có thể kiểm tra xem các bản dịch có đúng không, giọng điệu có phù hợp không, bối cảnh văn hóa có chính xác không. AI có thể dịch, nhưng chỉ có con người mới có thể đánh giá xem bản dịch có chính xác không. Các bản dịch tiếng Việt được kiểm tra bởi một tổ chức tận tụy tại Việt Nam.

7. Đào tạo liên tục

Công nghệ tiến hóa với tốc độ chóng mặt. Những gì tôi học sáu tháng trước đã lỗi thời ngày hôm nay. Các mô hình AI mới xuất hiện, các phiên bản Drupal mới ra mắt, các công cụ mã nguồn mở mới được phát triển. Mỗi tuần tôi dành hàng giờ cho việc bồi dưỡng – đọc tài liệu, theo dõi các hướng dẫn, thử nghiệm các kỹ thuật mới. Dậm chân tại chỗ là thụt lùi.

8. Nhịp độ làm việc kỷ luật 15 giờ mỗi ngày

Và rồi có một sự thật mà không ai muốn nghe: đây không phải là công việc từ 9 giờ sáng đến 5 giờ chiều. Đây là một ơn gọi đòi hỏi 15 giờ mỗi ngày, bảy ngày một tuần. Sáng sớm tôi bắt đầu bằng việc đọc các nguồn tin tức quốc tế. Ban ngày tôi viết bài, trả lời câu hỏi của độc giả, quản lý trang web. Tối muộn tôi làm việc cho cuốn sách, phân tích dữ liệu, chuẩn bị cho ngày hôm sau. Đây không phải là hình ảnh lãng mạn của nhà báo tự do làm việc từ chiếc võng. Đây là kỷ luật. Đây là hy sinh. Đây là chọn một cuộc sống trong đó công việc và đam mê hòa làm một, nhưng trong đó thời gian rảnh rỗi là một sự hiếm hoi.

Tại sao tôi kể cho quý vị điều này

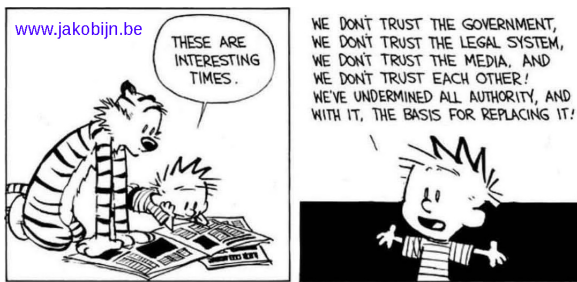
Quý vị có thể tự hỏi: tại sao lại liệt kê như vậy? Tại sao lại chia sẻ tất cả những chi tiết này? Bởi sự minh bạch là nền tảng của niềm tin. Và bởi vì tôi muốn quý vị hiểu rằng báo chí độc lập không hề "dễ dàng", ngay cả khi có AI. AI là một công cụ mạnh mẽ. Nó cho phép tôi làm công việc mà trước đây đòi hỏi cả một tòa soạn. Nhưng nó không thay thế sự đầu tư nhiều năm trời vào kiến thức kỹ thuật, thiết bị đắt tiền, những giờ vô tận, và sự tận tụy của con người.

Khi quý vị đọc một bài viết trên www.jakobijn.be, quý vị không chỉ đọc kết quả của một prompt AI. Quý vị đọc kết quả của:

- Nhiều năm kinh nghiệm với Drupal và các công cụ mã nguồn mở
- Một khoản đầu tư hơn 10.000 euro vào phần cứng và 10.000 euro vào việc dàn trang và quản lý trang web.
- Một khoản đầu tư hàng tháng vào các gói đăng ký AI, các [công cụ phân tích](#) và [dịch vụ lưu trữ web Combell](#)
- Chuyên môn của một quản trị viên web
- Khả năng bốn ngôn ngữ và việc bồi dưỡng liên tục của tôi
- Và vâng, cả: prompt engineering hiệu quả

Nhưng trên hết, quý vị đọc kết quả của 15 giờ mỗi ngày, bảy ngày một tuần, cống hiến cho một sứ mệnh duy nhất: mang đến cho quý vị những phân tích mà truyền thông dòng chính che giấu quý vị.

Nền dân chủ của tri thức đòi hỏi sự đầu tư

Điều này đưa tôi đến một điểm quan trọng về tầm nhìn của De Jakobijn: tri thức và thông tin phải miễn phí và có thể tiếp cận đối với tất cả mọi người. Đó là một lý tưởng cao đẹp. Nhưng thực tế là việc sản xuất tri thức đó – ngay cả với AI – đòi hỏi một sự đầu tư nghiêm túc. Không chỉ về tài chính, mà còn về thời gian, chuyên môn, và sự tận tụy. Đây không phải là một lời than phiền. Đây là một sự thật. Và đó là một sự thật mà chúng ta phải trung thực, nếu không chúng ta sẽ tạo ra những kỳ vọng sai lầm.

Nếu quý vị mơ ước khởi động blog độc lập của riêng mình, trang web tin tức của riêng mình, nền tảng phân tích phê phán của riêng mình – hãy biết rằng điều đó là khả thi. Các công cụ đã có. AI đã có. Phần mềm mã nguồn mở đã có. Nhưng cũng hãy biết rằng nó đòi hỏi nhiều hơn là chỉ một chiếc máy tính xách tay và một kết nối internet. Nó đòi hỏi kỷ luật. Nó đòi hỏi việc học hỏi liên tục. Nó đòi hỏi sự đầu tư – vào chính quý vị, vào các công cụ của quý vị, vào các kỹ năng của quý vị. Và nó đòi hỏi sự trung thực. Trung thực về những gì cần thiết, trung thực về những thách thức, và trung thực về những hy sinh mà quý vị phải chấp nhận.

Một Lời Mời Gọi Đến Sự Thực Tế

Tôi chia sẻ những chi tiết này không phải để làm quý vị nản lòng. Tôi chia sẻ chúng để chuẩn bị cho quý vị. Nếu quý vị đam mê một chủ đề – dù là địa chính trị, hay chính trị địa phương, hay công nghệ, hay nghệ thuật – và quý vị muốn viết về nó, thì đây là lúc để bắt đầu. Các công cụ dễ tiếp cận hơn bao giờ hết. Nhưng hãy bắt đầu với những kỳ vọng thực tế. Hãy hiểu rằng AI là một đồng minh, không phải một liều thuốc thần. Hãy hiểu rằng thành công cần thời gian, đòi hỏi sự đầu tư, và yêu cầu kỷ luật.

Và nếu quý vị quyết định đi theo con đường đó, hãy biết rằng quý vị không đơn độc. Có một cộng đồng đang lớn mạnh gồm các nhà báo độc lập, blogger, và nhà phân tích sử dụng cùng những công cụ, biết cùng những thách thức, và chia sẻ cùng một sứ mệnh: dân chủ hóa tri thức, tìm kiếm sự thật, và khuếch đại những tiếng nói mà

nếu không sẽ không được lắng nghe. Đó là thế giới mà chúng ta cùng nhau xây dựng. Không phải bằng phép thuật, mà bằng phương pháp. Không phải bằng lối tắt, mà bằng công việc vững chắc. Không phải một mình, mà trong tình đoàn kết. Và đó là lý do tại sao hôm nay tôi không chỉ dạy quý vị cách tôi sử dụng AI, mà còn cả những gì thực sự cần thiết để làm những gì tôi làm. Bởi vì chia sẻ tri thức có nghĩa là chia sẻ toàn bộ sự thật – không chỉ câu chuyện lãng mạn, mà cả thực tế đằng sau nó.

Bài tập thực hành: Prompt hiệu quả đầu tiên của quý vị

Hãy làm cho điều này trở nên cụ thể. Giả sử quý vị quan tâm đến giá năng lượng ở Bỉ và quý vị muốn hiểu tại sao chúng lại cao như vậy. Đây là cách quý vị sẽ tiếp cận:

Bước 1: Xác định mục tiêu của quý vị

"Tôi muốn hiểu tại sao giá năng lượng ở Bỉ lại cao như vậy so với các nước láng giềng, và tôi với tư cách là một công dân có thể làm gì về điều đó."

Bước 2: Cung cấp bối cảnh

"Tôi là một công dân Bỉ, không phải chuyên gia về năng lượng. Tôi muốn một lời giải thích rõ ràng mà tôi có thể hiểu, với những con số cụ thể và những lời khuyên thực tế."

Bước 3: Viết prompt của quý vị

"Hãy phân tích giá năng lượng ở Bỉ so với Hà Lan, Đức và Pháp. Xác định ba lý do chính khiến Bỉ đắt đỏ hơn. Đưa ra những con số cụ thể (ví dụ giá mỗi kWh cho một hộ gia đình trung bình). Cuối cùng: đưa ra ba lời khuyên thực tế về cách tôi, với tư cách là một công dân, có thể giảm hóa đơn năng lượng của mình. Hãy viết bằng tiếng Việt rõ ràng, khoảng 1.500 từ, với các tiêu đề phụ."

Bước 4: Đánh giá kết quả

Nếu câu trả lời không thỏa mãn, hãy diễn đạt lại. Ví dụ: "Bạn nêu ba lý do, nhưng tôi muốn đi sâu hơn vào vai trò của thuế và các khoản thu. Bạn có thể khai thác sâu khía cạnh đó với những con số cụ thể không?"

Bước 5: Xác minh sự thật

Kiểm tra các con số mà AI đưa ra dựa trên các nguồn chính thức (ví dụ trang web của CREG, cơ quan quản lý năng lượng của Bỉ). Đơn giản như vậy thôi. Và mạnh mẽ như vậy.

Tương Lai: AI và Nền Dân Chủ Của Tri Thức

Chúng ta đang ở buổi bình minh của một cuộc cách mạng. Không phải cuộc cách mạng mà truyền thông dòng chính vẽ ra cho quý vị – một cuộc cách mạng của thất

nghiệp và kiểm soát – mà là một cuộc cách mạng của trao quyền và tiếp cận.

Hãy tưởng tượng:

- Một người nghỉ hưu ở Tây Ban Nha có thể tự mình điều tra tại sao ông phải trả một số khoản phí nhất định
- Một sinh viên ở Việt Nam có quyền tiếp cận cùng những công cụ phân tích như một giáo sư ở Leuven
- Một người lý tưởng ở Ostend có thể thực hiện các phân tích thị trường mà trước đây chỉ các công ty tư vấn lớn mới có thể chi trả
- Một công dân ở Brussels có thể tự mình kiểm tra xem ủy viên hội đồng thành phố của mình có giữ lời hứa hay không

Đó là thế giới mà AI làm cho khả thi. Không phải như một sự thay thế cho tư duy của con người, mà như một sự tăng cường cho nó. Không phải như một công cụ cho thiếu số, mà như một công cụ cho đa số. Nhưng thế giới đó sẽ không tự đến. Nó chỉ đến nếu chúng ta chia sẻ tri thức, nếu chúng ta minh bạch về cách chúng ta sử dụng những công cụ này, và nếu chúng ta sử dụng chúng vì tình đoàn kết thay vì vì lợi ích cá nhân. Đó là lý do tại sao tôi viết bài này. Không phải để gây ấn tượng với quý vị bằng các kỹ năng kỹ thuật của tôi, mà để mời quý vị tự mình nắm lấy dây cương. Để tự mình đặt ra những câu hỏi mà quý vị coi là quan trọng. Để tự mình tìm kiếm những câu trả lời mà quý vị cần.

Cái Giá Của Sự Độc Lập: Tại Sao Tôi Không Chấp Nhận Trợ Cấp

Vẫn còn một phần nữa của câu chuyện này mà tôi phải chia sẻ với quý vị, và có lẽ đó là phần quan trọng nhất. Nó không phải về công nghệ, không phải về AI, không phải về phần cứng. Nó là về tiền bạc. Và về ai là người trả tiền. Bởi vì ai trả tiền, người đó quyết định. Đó là một câu nói cũ, và trong báo chí nó còn hơn cả một câu nói – nó là một quy luật.

Bối Cảnh Của Truyền Thông Được Trợ Cấp

Hãy trung thực về cách bối cảnh truyền thông ở vùng Flemish được cấu trúc. Phần lớn truyền thông vùng Flemish được trợ cấp và/hoặc bị kiểm soát bởi các nhóm lợi ích lớn và các đảng phái chính trị. Đài truyền hình công được tài trợ bằng tiền thuế, và các cơ quan lãnh đạo của nó từ trước đến nay được bổ nhiệm theo các cân bằng đảng phái. Các nhà xuất bản thương mại tập trung vào một vài tập đoàn lớn với những lợi ích kinh tế riêng. Và vô số các tổ chức phi chính phủ góp phần định hình cuộc tranh luận xã hội sống phần lớn nhờ vào trợ cấp của chính phủ và châu Âu.

Điều đó khiến các chủ thể này phụ thuộc. Và sự phụ thuộc tạo ra sự thiên vị – không nhất thiết một cách có ý thức, không nhất thiết xuất phát từ ác ý, mà về mặt cấu trúc. Ai nhận lương từ một hệ thống sẽ hiếm khi đặt câu hỏi căn bản về hệ thống đó. Ai phải giải trình khoản trợ cấp của mình trước một chính phủ sẽ hiếm khi phê phán chính phủ đó đến tận nền móng. Ai nhận tài trợ từ các nhóm lợi ích sẽ hiếm khi làm tổn hại đến lợi ích của các nhóm đó. Đây không phải là một lời buộc tội nhằm vào các nhà báo cá nhân. Nhiều người trong số họ có thiện chí và làm công việc của mình với sự liêm chính. Nhưng họ làm việc trong những cấu trúc giới hạn vô hình không gian hoạt động của họ. Các khuôn khổ của cuộc tranh luận – những gì có thể thảo luận và những gì không, những gì là "hợp lý" và những gì là "cực đoan" – hiếm khi được quyết định bởi nhà báo tại hiện trường, mà bởi các cấu trúc trả lương cho ông ta.

Lập Trường Của Tôi: Không Trợ Cấp, Không Quà Tặng, Không Món Nợ

Đối diện với bối cảnh đó là De Jakobijn. Và tôi muốn đưa ra ở đây một lời hứa rõ ràng, hôm nay và cho tương lai: **Tôi không nhận trợ cấp hay quà tặng từ bất cứ ai. Và tôi sẽ giữ như vậy.**

Mỗi euro mà tôi đầu tư vào trang web này – phần cứng, phần mềm, các gói đăng ký, các giờ làm việc – đều đến từ nguồn lực riêng của tôi. Không ai trả hóa đơn cho tôi. Không ai cầm bút của tôi. Không ai có thể gọi điện cho tôi để "làm dịu" một bài viết hoặc "để yên" một chủ đề. Đó không phải là xa xỉ. Đó là cốt lõi của những gì tôi làm. Bởi vì sự độc lập không phải là một khẩu hiệu mà bạn đặt trên trang nhất; sự độc lập là một thực tế mà bạn phải hiện thực hóa mỗi ngày một lần nữa.

Cái giá mà tôi trả cho điều đó, tôi đã trung thực liệt kê ở trên: 15 giờ mỗi ngày, một khoản đầu tư hàng chục ngàn euro, không có sự chắc chắn. Nhưng cái giá đó tôi sẵn lòng trả. Bởi vì nó mua cho tôi một thứ mà không một khoản trợ cấp nào có thể mua được: tự do viết những gì là sự thật, bất kể ai cảm thấy không thoải mái vì điều đó.

Nếu không ai trả tiền cho tôi, vậy thì tôi chịu trách nhiệm trước ai? Chỉ trước hai thực thể: lương tâm của tôi, và quý vị. Lương tâm của tôi, bởi vì tôi chỉ có thể sống với những gì tôi viết nếu nó phù hợp với những gì tôi biết và tin. Và quý vị, những độc giả của tôi, bởi vì quý vị là những người duy nhất mà tôi mang ơn công việc của mình. Quý vị không trả tiền cho tôi – và đó chính xác là cách tôi muốn giữ. Quý vị trả cho tôi bằng một thứ quý giá hơn: sự chú ý của quý vị, niềm tin của quý vị, những phản hồi phê phán của quý vị, và sự sẵn lòng chia sẻ các bài viết của tôi với những người mà quý vị coi là quan trọng. Đó là "khoản trợ cấp" duy nhất mà tôi chấp nhận: khoản trợ cấp từ niềm tin của quý vị. Và khoản đó tôi phải kiếm lại mỗi ngày một lần nữa, với

mỗi bài viết, với mỗi nguồn mà tôi nêu, với mỗi lời hứa mà tôi giữ.

Một Lời Hứa Cho Tương Lai

Vì vậy tôi kết thúc phần này bằng một lời hứa mà quý vị có thể in ra và nhắc nhở tôi bất cứ lúc nào: Chừng nào De Jakobijn còn tồn tại, nó sẽ không xin trợ cấp, không chấp nhận quà tặng, và không tham gia vào bất kỳ mối liên hệ tài chính nào với các đảng phái chính trị, các nhóm lợi ích, các chính phủ hay các tổ chức phi chính phủ. Không phải vì tôi ghét tất cả bọn họ – tôi không ghét ai cả – mà vì tôi nợ quý vị một thứ chỉ có thể tồn tại trong sự độc lập hoàn toàn: một tiếng nói tự do. Hãy cùng tôi bảo vệ tiếng nói đó. Hãy đọc một cách phê phán. Hãy đặt câu hỏi. Và hãy biết rằng khi quý vị đọc điều gì đó trên trang web này, quý vị đang đọc những gì một người đàn ông, với lương tâm và các nguồn của mình, đã viết ra một cách trung thực và theo hiểu biết tốt nhất của mình – mà không có bàn tay của ai khác can thiệp vào.

Đó là, theo nghĩa đen nhất của từ này, báo chí độc lập.

Kết Luận: Một Lời Mời Gọi

Giờ đây quý vị đã học được những điều cơ bản của prompt engineering. Quý vị biết nó là gì, tại sao nó quan trọng, và làm thế nào quý vị có thể tự áp dụng nó. Quý vị cũng biết rằng tôi sử dụng nó, và tôi sử dụng nó như thế nào. Nhưng đây mới chỉ là sự khởi đầu. Sức mạnh thực sự của AI không nằm ở những gì tôi có thể làm với nó, mà ở những gì quý vị có thể làm với nó. Vì vậy đây là lời mời gọi của tôi dành cho quý vị:

Hãy thử nghiệm. Hãy tự mình thử viết các prompt. Hãy yêu cầu AI giúp quý vị với những câu hỏi đang bận tâm quý vị – về lương hưu của quý vị, về chính trị, về thế giới.

Hãy phê phán. Đừng bao giờ mù quáng tin vào những gì AI nói với quý vị. Hãy kiểm tra sự thật. Hãy đặt các câu hỏi tiếp theo. Hãy tự mình suy nghĩ.

Hãy chia sẻ tri thức của quý vị. Nếu quý vị học được điều gì đó có thể giúp người khác, hãy chia sẻ nó. Đó là bản chất của tình đoàn kết.

Hãy minh bạch. Nếu quý vị sử dụng AI, hãy nói ra điều đó. Hãy trung thực về các phương pháp, các giới hạn, và các trách nhiệm của quý vị.

Và nếu quý vị có câu hỏi, nếu quý vị bế tắc, nếu quý vị muốn tôi giúp quý vị với một prompt hoặc phân tích cụ thể – hãy cho tôi biết. Bởi vì đó là những gì De Jakobijn đại diện: không chỉ sản xuất tri thức, mà chia sẻ tri thức. Không chỉ đưa ra câu trả lời, mà

dạy người khác cách tự mình đặt câu hỏi. Nếu không có AI, tôi sẽ không có trang web. Nhưng nếu không có quý vị – nếu không có những câu hỏi, sự phê phán, sự dấn thân của quý vị – trang web đó sẽ không có ý nghĩa gì. Cùng nhau, chúng ta xây dựng một thế giới trong đó tri thức không phải là đặc quyền của thiểu số, mà là quyền của đa số.

Lời kết: Ngăn chặn Tình trạng Bị "Bắt cóc" Kỹ thuật số

Những điểm cần lưu ý khi lập kế hoạch xây dựng trang web

Trong bài viết trước, chúng ta đã thảo luận về cách AI và **kỹ thuật tạo câu lệnh (prompt engineering)** thông minh có thể củng cố nền báo chí độc lập. Tuy nhiên, sự độc lập về nội dung chỉ là ảo tưởng nếu bạn không **độc lập cả về mặt kỹ thuật và pháp lý**. Một nhà báo không nắm quyền kiểm soát "nhà in" của chính mình sẽ hoàn toàn phụ thuộc vào sự định đoạt của bên thứ ba.

Bất kỳ ai thuê thiết kế hoặc quản lý trang web ngày nay đều dễ rơi vào "bãi mìn" gồm các hợp đồng mập mờ, chi phí ẩn giấu và trong trường hợp tồi tệ nhất: bị bắt cóc kỹ thuật số. Từ những trải nghiệm tiêu cực gần đây trong ngành, việc chú trọng đến nền tảng cho sự hiện diện trực tuyến của bạn là vô cùng cấp thiết.

Dưới đây là những điểm lưu ý cốt lõi, đi kèm với các khuyến nghị về pháp lý và kỹ thuật, nhằm giúp bạn tránh khỏi nguy cơ bị chính người quản trị web của mình khống chế.

1. Quyền sở hữu: Đừng để bản thân bị tước quyền kiểm soát

Sai lầm phổ biến nhất là để tên miền và gói lưu trữ (hosting) đứng tên người quản trị web hoặc thông qua "tài khoản đại lý" (reseller-account) của họ.

Nguyên tắc: Bạn (hoặc công ty của bạn) phải **luôn luôn** là chủ sở hữu hợp pháp của tên miền (có thể xác minh qua cơ sở dữ liệu WHOIS của DNS Belgium) VÀ là bên ký hợp đồng trực tiếp với nhà cung cấp dịch vụ lưu trữ (như Combell, Hoste, v.v.).

Mối nguy hiểm: Nếu tài khoản lưu trữ đứng tên người quản trị web, họ có thể đánh sập trang web hoặc đòi tiền chuộc khi xảy ra tranh chấp. Hãy luôn yêu cầu quyền truy cập quản trị cao nhất (admin credentials) trực tiếp vào bảng điều khiển lưu trữ và cài đặt DNS.

Nguồn: **DNS Belgium** (Điều khoản đăng ký quy định chỉ chủ sở hữu tên miền mới có thẩm quyền quyết định) & Quyển XII Bộ luật Kinh tế (WER) về thương mại điện tử và dịch vụ số.

2. Minh bạch tài chính: Tránh "bẫy tiền mặt"

Chỉ làm việc **dựa trên** hóa đơn chính thức có đánh số và tuyệt đối tránh thanh toán bằng tiền mặt hoặc chuyển khoản không có nội dung tham chiếu rõ ràng.

Nguyên tắc: Không có hóa đơn, dịch vụ đó coi như không tồn tại về mặt pháp lý. Bạn sẽ mất quyền bảo hành, không thể hạch toán chi phí vào sổ sách kế toán và không có bằng chứng về thỏa thuận.

Mối nguy hiểm: Những người quản trị web đòi thanh toán bằng tiền mặt không chỉ trốn thuế GTGT và thuế thu nhập mà còn chối bỏ trách nhiệm khi xảy ra lỗi hoặc bị hack. Hãy từ chối làm việc với những bên đề xuất "bỏ qua hóa đơn để tiết kiệm chi phí".

Nguồn: **Bộ Kinh tế Liên bang (FPS Economy)** (Nghiêm cấm các hành vi thương mại không lành mạnh) & **Bộ luật Thuế GTGT Bỉ** (Nghĩa vụ xuất hóa đơn cho mọi dịch vụ được cung cấp).

3. Lựa chọn CMS: WordPress, Drupal hay Joomla?

Hãy chọn phần mềm (Hệ thống Quản lý Nội dung) dựa trên nhu cầu báo chí của bạn, chứ không phải dựa trên những gì người quản trị web tình cờ biết rõ nhất.

Tĩnh so với Động: Bạn chỉ cần một danh thiếp điện tử hay portfolio? Một trang web tĩnh hoặc thiết lập WordPress đơn giản là đủ.

Cấu trúc Tòa soạn Báo chí: Bạn xuất bản bài viết hàng ngày, làm việc với nhiều tác giả, phân loại phức tạp và kho lưu trữ khổng lồ? Khi đó **Drupal** là lựa chọn vượt trội. Drupal được xây dựng cho các cấu trúc dữ liệu phức tạp và khả năng mở rộng cao, trong khi WordPress thường xuyên gặp rủi ro về bảo mật do sự bùng nổ của các plugin (đôi khi ít được bảo trì).

Nguồn: **W3Techs** (Khảo sát công nghệ web) & tài liệu chính thức từ **Hiệp hội Drupal** và **Quỹ WordPress**.

4. Bức tranh Chi phí: Xây dựng ban đầu so với Vòng đời vận hành

Trang web không phải là món hàng mua một lần mà là một thực thể sống. Hãy yêu cầu báo giá chi tiết ngay từ đầu, chia làm hai giai đoạn:

Xây dựng ban đầu: Thiết kế, phát triển, di dời dữ liệu cũ và bàn giao.

Chi phí bảo trì hàng năm (SLA): Trang web đòi hỏi phải cập nhật liên tục **Lỗi hệ thống (Core)**, **giao diện (themes)**, **plugin/mô-đun** và **phiên bản PHP** nền tảng trên máy chủ. Việc lơ là bảo trì chắc chắn dẫn đến nguy cơ bị hack và rò rỉ dữ liệu. Hãy thỏa thuận một mức phí cố định hàng năm cho việc bảo trì này, bao gồm cả sao lưu (backup) hàng tháng.

5. Sao lưu dữ liệu và Chiến lược rút lui

Chuyện gì sẽ xảy ra nếu bạn không hài lòng và muốn chuyển sang đối tác khác?

Nguyên tắc: Yêu cầu đưa vào hợp đồng điều khoản sao lưu tự động hàng tuần (bao gồm cả tệp tin và cơ sở dữ liệu) được lưu trữ *bên ngoài* máy chủ của người quản trị web (ví dụ: qua AWS S3 hoặc đám mây bên ngoài).

Quy tắc 3-2-1: 3 bản sao dữ liệu, lưu trên 2 phương tiện khác nhau, trong đó có 1 bản lưu trữ ngoài địa điểm (off-site).

Sử dụng Git: Các nhà phát triển chuyên nghiệp sử dụng hệ thống kiểm soát phiên bản (như GitHub hoặc GitLab). Nhờ đó, bạn luôn sở hữu mã nguồn mới nhất, độc lập hoàn toàn với máy chủ nơi trang web đang chạy.

Có "Đoàn Luật sư/Webmaster" hay Bộ quy tắc đạo đức nào không?

Các nghề như bác sĩ, luật sư và kiến trúc sư đều được bảo hộ và chịu sự quản lý của một Đoàn thể với bộ quy tắc đạo đức nghiêm ngặt. Ai vi phạm sẽ bị tước giấy phép hành nghề.

Đối với nghề quản trị web và các công ty kỹ thuật số, tại BỈ KHÔNG CÓ Đoàn thể được công nhận và KHÔNG CÓ chức danh được bảo hộ. Bất kỳ ai cũng có thể tự xưng là "lập trình viên web" hay "chuyên gia CNTT" vào ngày mai mà không cần bằng cấp hay lời tuyên thệ. Đáng tiếc, điều này khiến ngành này dễ bị tổn thương bởi những kẻ làm ăn chộp giật và lừa đảo.

Tuy nhiên, vẫn có các **tổ chức hiệp hội ngành nghề** như **FEDiCON** (liên đoàn các công ty kỹ thuật số tại Bỉ) hoặc **Agoria**. Thành viên của các liên đoàn này tuân thủ bộ quy tắc đạo đức và các điều khoản chung nhằm đảm bảo thực hành thương mại công bằng, hóa đơn minh bạch và tôn trọng quyền sở hữu trí tuệ.

Lời khuyên khẩn thiết của tôi: Trước khi hợp tác, hãy kiểm tra xem đối tác kỹ thuật số của bạn có đăng ký tại Ngân hàng Giao lộ Doanh nghiệp (KBO/CBE) với đúng mã ngành NACE về cổng thông tin điện tử và dịch vụ CNTT hay không, và họ có phải là thành viên của một hiệp hội nghề nghiệp được công nhận hay không.

6. Sở hữu Trí tuệ (IP): Ai là chủ sở hữu mã nguồn?

Theo **Luật Bản quyền Bỉ**, bản quyền của một tác phẩm thiết kế riêng (như giao diện web độc đáo hoặc mã nguồn tùy chỉnh) ban đầu thuộc về *người tạo ra nó* (lập trình viên), trừ khi được chuyển nhượng cho khách hàng **bằng văn bản một cách rõ ràng**.

Khuyến nghị: Luôn đưa vào hợp đồng điều khoản quy định rằng sau khi thanh toán đầy đủ hóa đơn, mọi quyền sở hữu trí tuệ (IP) sẽ được chuyển nhượng độc quyền và không thể hủy ngang cho bạn. Nếu thiếu điều khoản này, một **cựu quản trị web** về mặt lý thuyết có thể cấm bạn sử dụng "thiết kế hoặc mã nguồn của họ" trên một

máy chủ khác.

Kết luận dành cho Nhà sáng tạo Độc lập

Dù bạn đang điều tra chính trị địa phương, thử nghiệm ứng dụng AI hay vận hành một blog ngách: tiếng nói của bạn chỉ mạnh mẽ khi bộ đỡ của nó vững chắc. Hãy đòi hỏi sự minh bạch, tự sở hữu hạ tầng của chính mình, chỉ làm việc dựa trên hóa đơn và ghi chép mọi thỏa thuận bằng văn bản.

Sự độc lập kỹ thuật số bắt đầu từ một hợp đồng chặt chẽ.

Nguồn và tài liệu đọc thêm:

1. The Prompt Report: A Systematic Survey of Prompting Techniques – <https://arxiv.org/abs/2406.06608>
2. Prompt Engineering Guide – <https://www.promptingguide.ai/>
3. OpenAI Prompt Engineering Best Practices – <https://platform.openai.com/docs/guides/prompt-engineering>
4. Anthropic's Guide to Prompt Design – <https://docs.anthropic.com/en/docs/prompt-engineering>
5. Kênh YouTube về AI và prompt engineering – https://www.youtube.com/channel/UCyna_OxOWL7IEuOwb7WhmxQ

Thực tiễn của tôi: Khi tôi phân tích các phản hồi của độc giả (như câu hỏi của Linda), trước tiên tôi loại bỏ thông tin cá nhân và tập trung vào cốt lõi của câu hỏi. Tôi không bao giờ chia sẻ tên đầy đủ, địa chỉ, hoặc các dữ liệu nhận dạng khác của ai đó với AI trừ khi người đó đã cho phép một cách rõ ràng.

<https://youtu.be/bpTZ-7s-9yo>